

Jordi de Miguel

Cristina Bueno

LA SEAT: MOTOR DE LLIBERTAT

Una lluita obrera a la Barcelona antifranquista

BARCELONA
MEMÒRIA EN VINYETES

LA SEAT: MOTOR DE LLIBERTAT

Una lluita obrera a la Barcelona antifranquista

Jordi de Miguel · Cristina Bueno

Edita:

Ajuntament de Barcelona

**Consell d'Edicions i Publicacions de
l'Ajuntament de Barcelona:**

Xavier Marcé Carol, Gemma Arau Ceballos,
Maria Buhigas San José, Ferran Burguillos
Martínez, Núria Costa Galobart, Mireia Escobar
Costa, Sonia Fuertes Ledesma, Oriol Martí
Sambola, Lluís Mauri Roldán, Àlex Montes Flotats,
Jaume Muñoz Jofre, Joan Ramon Riera Alemany,
Pilar Roca i Viola, Miquel Rodríguez Planas, Edgar
Rovira Sebastià, Montserrat Surroca Comas i Anna
Giralt Brunet.

Directora de Comunicació:

Pilar Roca i Viola

Directora de Serveis Editorials:

Núria Costa Galobart

Recursos, Distribució i Màrqueting:

Núria Mahamud de la Peña

Edició:

Oriol Guiu

Direcció de Serveis Editorials
Passeig de la Zona Franca, 66
08038 Barcelona
Tel.: 93 402 31 31
barcelona.cat/barcelonallibres

Col·lecció:

"Barcelona, memòria en vinyetes",
a cura de Montserrat Terrones

Edició:

CRÍTIC, SCCL
C/Casp, 43, baixos.
08010 Barcelona
www.elcritic.cat

Coordinació editorial:

Helena Codorniu

Direcció de projecte:

Laia Soldevila

Guió:

Jordi de Miguel

Dibuixos:

Cristina Bueno

Maquetació:

Fàbrica Gràfica Coop V

Correcció:

Llengua de Foc

Retoc i producció gràfica:

Xavier Parejo

Impressió:

Serveis Editorials de l'Ajuntament de Barcelona

Barcelona, 2025
© de l'edició: Ajuntament de Barcelona
© del guió: Jordi de Miguel
© dels dibuixos: Cristina Bueno

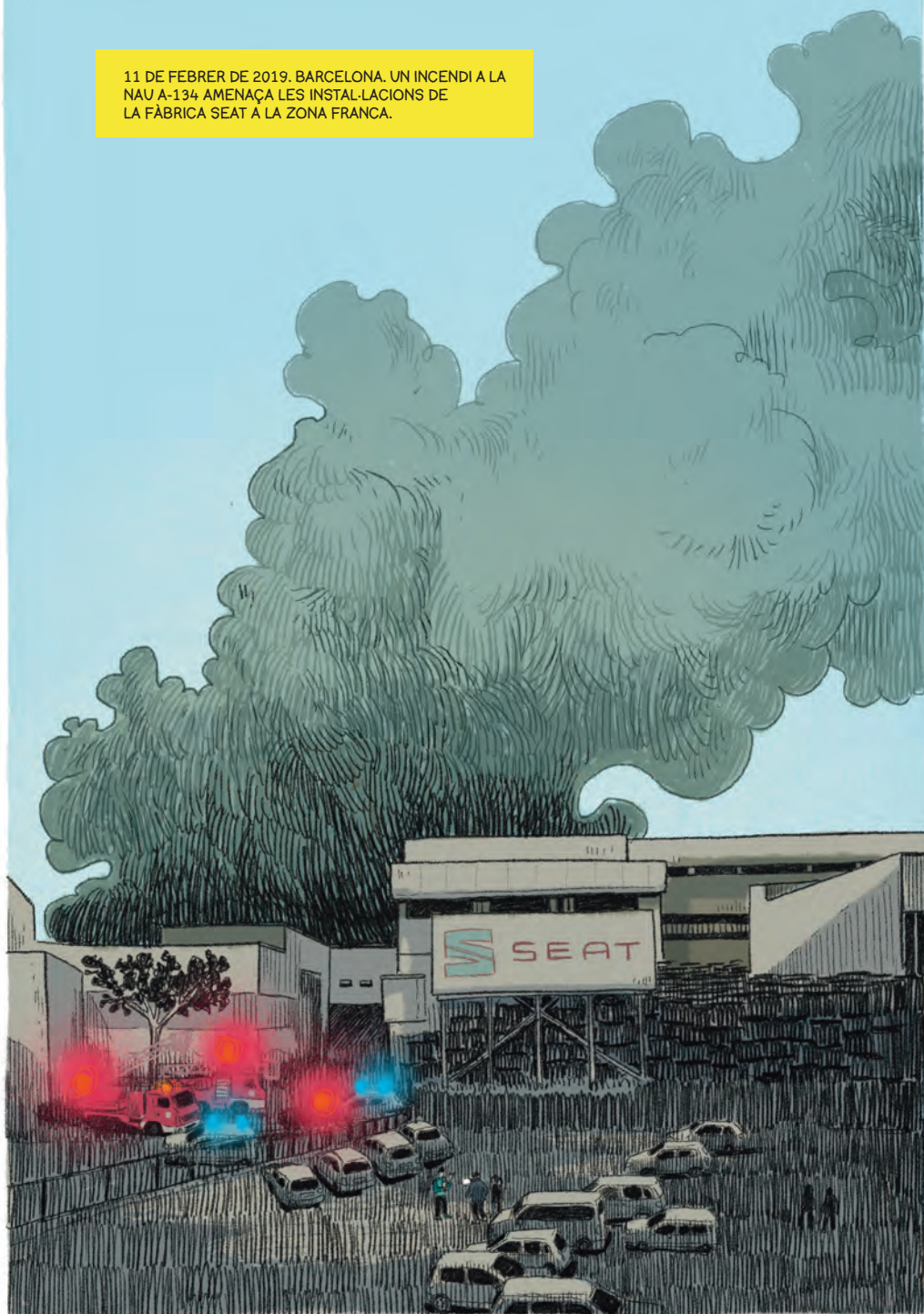
ISBN: 978-84-9156-651-9

D.L. B 17153-2025

Imprès en paper ecològic

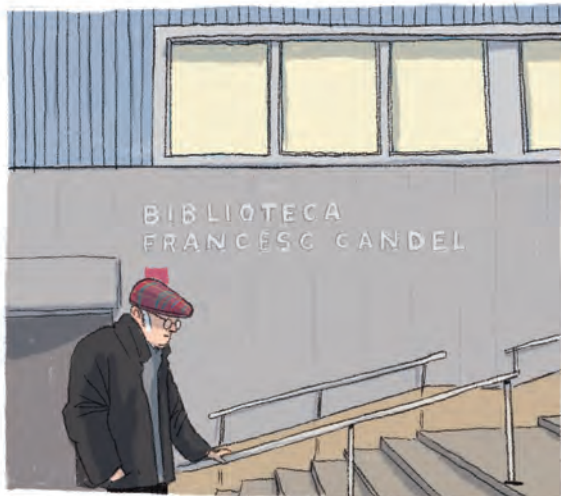
11 DE FEBRER DE 2019. BARCELONA. UN INCENDI A LA
NAU A-134 AMENAÇA LES INSTAL·LACIONS DE
LA FÀBRICA SEAT A LA ZONA FRANCA.

POTSER ALESHORES NO EN SÓN CONSCIENTS,
PERÒ TAMBÉ ESTAN SALVANT DEL FOC LA HISTÒRIA
DE LA CIUTAT I DE LES SEVES LLUITES OBRERES.

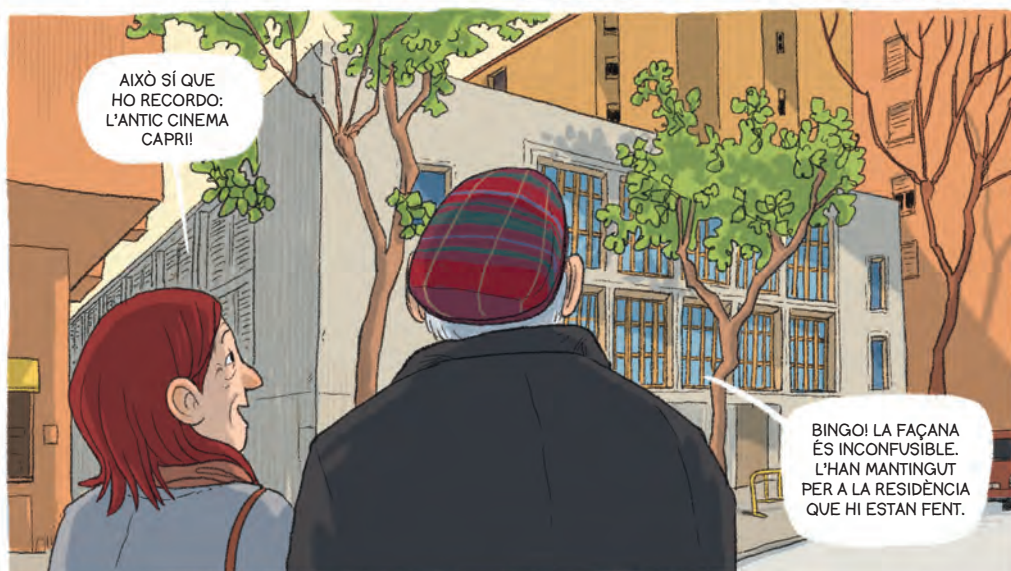
COM VEUS,
ALGUNES COSES
HAN CANVIAT MOLT,
DARRERAMENT...

JA HO VEIG, JA...
FA 45 ANYS QUE
VAIG DEIXAR LA
FÀBRICA!

AQUÍ ÉS ON
HI HAVIA LA
COMISSARIA,
OI?

NO, NO. ERA UN PARELL
DE PORTALS MÉS
ENDAVANT. IRONIES DE
LA VIDA: ARA HI HA UN
CENTRE DE MASSATGES.

AIXÒ SÍ QUE
HO RECORDO:
L'ANTIC CINEMA
CAPRI!

BINGO! LA FAÇANA
ÉS INCONFUSIBLE.
L'HAN MANTINGUT
PER A LA RESIDÈNCIA
QUE HI ESTAN FENT.

* La fiel infantería (Pedro Lazaga, 1960). Film bèl·lic espanyol ambientat en la Guerra Civil.

AQUÍ SURTO AMB ELS
PARES I AMB ELS
GERMANS. JO SOC EL
PETIT.

FIXA'T COM ERA L'ENTORN DE LA
FÀBRICA ELS PRIMERS ANYS. HI HAVIA
MOLTS ARBRES QUE DESPRÉS VAN
DESAPAREIXER AMB L'AMPLIACIÓ DE LES
INSTAL·LACIONS.

LA CASA ON VIVÍEM, DINS LA FÀBRICA,
DESPRÉS DE LA GRAN NEVADA DEL
1962. ELS PARES S'HI VAN INSTAL·LAR
UN ANY ABANS QUE JO NASQUÉS.

ERA HUMIDA I FREDA A L'HIVERN, I
A L'ESTIU HI HAVÍEM DE COMBATRE
PLAGUES D'ESCARABATS.

EL MEU PARE ERA EL CAP DE
MANTENIMENT DEL SERVEI ELÈCTRIC
DE LA FÀBRICA. A LA NIT HAVIA
D'ESTAR PREPARAT PER RESOLDRE-HI
QUALSEVOL INCIDÈNCIA.

PER DORMIR, EM CANTAVA L'HIMNE DE LA JOVE
GUÀRDIA ROJA; ERA UN ALTRE COMUNISTA QUE
HAVIA PERDUT LA GUERRA. AQUÍ ESTEM JUNTS
A L'EXTERIOR DELS MENJADORS, UN DELS
MEUS LLOCS PREFERITS PER JUGAR.

DE FET, LA FÀBRICA
SENCERA ERA EL NOSTRE
PATI, SOBRETOT ELS DIES
DE FESTA: TOT S'ATURAVA
I NOSALTRES PODÍEM
EXPLORAR CADA RACÓ
D'AQUELLA IMMENSITAT.

AQUEST ÉS EL MEU
GERMÀ JOSÉ ENRIQUE.
A MI TOTHOM EM DEIA
PAQUITO: "PAQUITO, TÚ
ERES MÁS DE LA SEAT
QUE EL SEISCIENTOS".

EL TALLER DE CARROSSERIES
ERA AL COSTAT DE CASA. ERA EL
NOSTRE TALLER PREFERIT. AQUELLS
CABLES DE COLORS, EL SOROLL...

...I L'OLOR: ENCARA RECORDO LA
FORTA OLOR DELS ENTAPISSATS,
QUE ES BARREJAVA AMB LA DE
LES LLAMBORDES DE FUSTA
ENQUITRANADES QUE COBRIEN EL
TERRA.

NÉIXER EN UNA FÀBRICA COM
LA SEAT PODIA HAVER ESTAT UN
ACCIDENT, COM QUI NEIX A LA
PATAGÒNIA. EL QUE VA SER DECISIU
VAN SER ELS 16 ANYS QUE VAIG
VIURE-HI A DINS: LES HISTÒRIES QUE
ESCOLTAVA, LES CONVERSES ENTRE
EL PARE I ELS SEUS COMPANYYS, LES
VISITES OFICIALS...

TOT PLEGAT VA MARCAR LA MEVA
FORMACIÓ.

I LA DE TOT UN PAÍS.

URGIT PELS ESTRALLS DE L'AÏLLAMENT INTERNACIONAL, EL 9 DE MAIG DE 1950 EL RÉGIM FRANQUISTA OFICIALITZA LA CREACIÓ D'UNA EMPRESA D'AUTOMOCIÓ PER RENOVAR UN PARC AUTOMOBILÍSTIC MAGRE I ENVELLIT. LA NOVA SOCIEDAD ESPAÑOLA DE AUTOMÓVILES DE TURISMO (SEAT) NEIX AMB CAPITAL DE L'INSTITUT NACIONAL D'INDÚSTRIA I DE MITJA DOTZENA DE BANCs, I AMB LA PARTICIPACIÓ DETERMINANT DE LA MARCA ITALIANA FIAT COM A SOCI TECNOLÒGIC.

LA FÀBRICA S'INSTAL·LA A BARCELONA MALGRAT LES PREFERÈNCIES INICIALS DEL DICTADOR. LA TRADICIÓ INDUSTRIAL I AUTOMOBILÍSTICA DE LA CIUTAT (AMB LA HISPANO-SUIZA I MOTOR IBÉRICA AL CAPDAVANT) LA PROVEIRIA DE MÀ D'OBRA QUALIFICADA I D'INDÚSTRIES AUXILIARS, I LA SEVA CONNEXIÓ MARÍTIMA AMB LA SEU TORINESA DE LA FIAT PERMETRIA TRANSFERIR MAQUINÀRIA A BAIX COST, GRÀCIES A L'EXCEPCIONALITAT ARANZELÀRIA DEL PORT.

A MÉS, TOT I PRESENTAR UN SÒL POC RESISTENT ENVOLTAT DE PRATS I DE MASIES, LA CIUTAT DISPOSAVA D'UNA GRAN EXTENSIÓ DE TERRENY ON UBICAR LA PLANTA AL DELTA DEL LLOBREGAT. FINALMENT, I DESPRÉS D'UN LLARG PROCÉS DE FONAMENTACIÓ, LA SEAT S'AIXECA SOBRE 20 HECTÀREES DE TERRA A LA ZONA FRANCA.

DES D'UN PRIMER MOMENT, LA NOVA MARCA ES CONVERTEIX EN EL VAIXELL INSIGNIA D'UN RÈGIM QUE BUSCA L'ACCEPTACIÓ DE LA COMUNITAT INTERNACIONAL AMB LA LIBERALITZACIÓ APARENT DE L'ECONOMIA: TÍMIDAMENT, L'AUTARQUIA ANIRÀ DONANT PAS A LES TESIS DEL *DESARROLLISMO*, IMPOSADES AMB LA FORÇA DE LA COERCIÓ I LA PROPAGANDA.

el Dictador

José Ortiz de Echagüe*

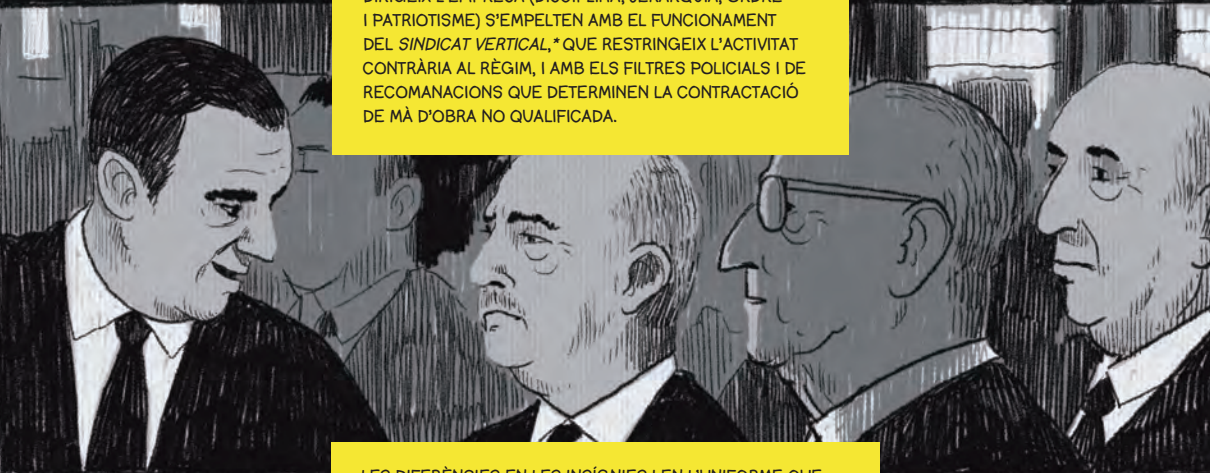
LA SEAT SERÀ DIRIGIDA PER MILITARS DE CONFIANÇA I INCORPORARÀ SISTEMES D'ORGANITZACIÓ CIENTÍFICA DEL TREBALL I DE MATRIU FORDISTA. ELS CICLES DE LA CADENA PRODUCTIVA PASSEN A SER CONTROLATS SEGON A SEGON. LA IDEOLOGIA DELS TREBALLADORS, TAMBÉ.

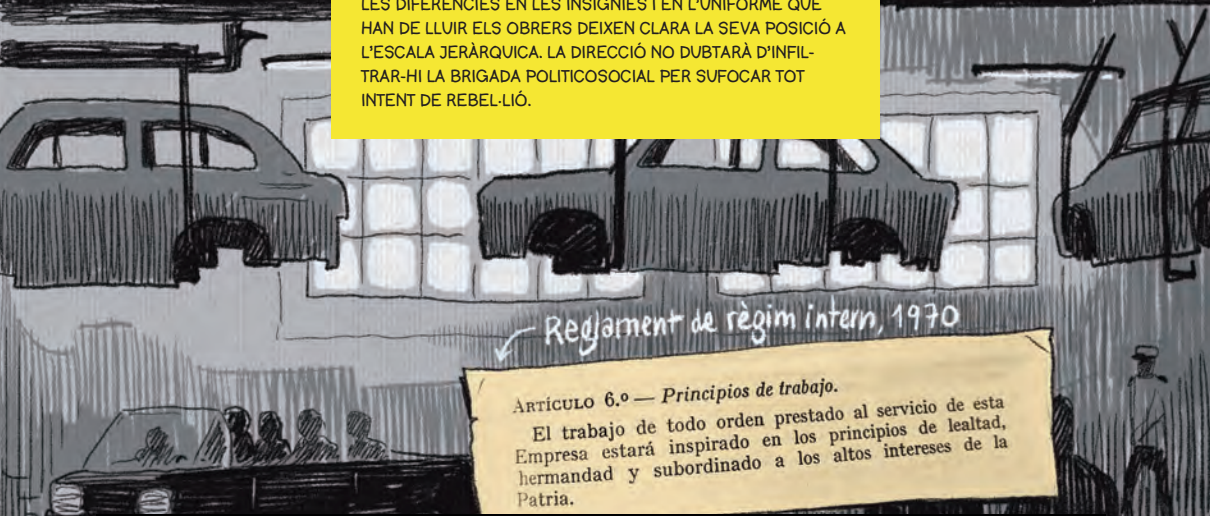
* Enginyer, pilot militar i primer president de la SEAT (1950-1967).

EL REGLAMENT INTERN I ELS VALORS DE L'ESTAMENT QUE DIRIGEIX L'EMPRESA (DISCIPLINA, JERARQUIA, ORDRE I PATRIOTISME) S'EMPELTEN AMB EL FUNCIONAMENT DEL SINDICAT VERTICAL,* QUE RESTRINGEIX L'ACTIVITAT CONTRÀRIA AL RÈGIM, I AMB ELS FILTRES POLICIALS I DE RECOMANACIONS QUE DETERMINEN LA CONTRACTACIÓ DE MÀ D'OBRA NO QUALIFICADA.

LES DIFERÈNCIES EN LES INSÍGNIES I EN L'UNIFORME QUE HAN DE LLUIR ELS OBRERS DEIXEN CLARA LA SEVA POSICIÓ A L'ESCALA JERÀRQUICA. LA DIRECCIÓ NO DUBTARÀ D'INFILTRAR-HI LA BRIGADA POLITICOSOCIAL PER SUFOCAR TOT INTENT DE REBEL·LIÓ.

✓ Reglament de règim intern, 1970

ARTÍCULO 6.º — Principios de trabajo.

El trabajo de todo orden prestado al servicio de esta Empresa estará inspirado en los principios de lealtad, hermandad y subordinado a los altos intereses de la Patria.

* L'Organització Sindical Espanyola (OSE), coneguda popularment com a Sindicat Vertical, fou l'únic sindicat legal a Espanya durant el franquisme.

EL SEU CONTROL, PERÒ, S'ESTENDRÀ PORTES ENLLÀ DE LA FÀBRICA, TOT I QUE D'UNA MANERA MÉS SUBTIL: EL PATERNALISME ÉS L'ALTRA CARA DE LA GESTIÓ EMPRESARIAL.

EL 1953, ANY EN QUÈ SURT DELS TALLERS EL PRIMER SEAT 1400, S'INICIA LA CONSTRUCCIÓ DELS PRIMERS HABITATGES PER A TREBALLADORS: 500 PISOS EN RÈGIM DE LLOGUER DESTINATS A OFICIALS DE TERCERA I COMANDAMENTS MITJANS QUE, DOS ANYS MÉS TARD, CANVIARAN LA FESOMIA DEL PASSEIG CENTRAL DE LA ZONA FRANCA.*

* Actualment, la Marina.

ORDENANZAS PARA EL USO DE LAS VIVIENDAS

(Cap. V del Reglamento para Utilización de las Viviendas Protegidas de S.E.A.T.)

- Art.º 26. - Solamente los familiares legítimos que dependan del cabeza de familia, titular de la vivienda, podrán alojarse en ella.
- Art.º 27. - Para alojar a otras personas que las declaradas al presentar la solicitud de vivienda, excepto a causa de nacimiento, el usuario viene obligado a recabar la previa autorización.
- Art.º 28. - Las altas y bajas serán comunicadas por el usuario, tan pronto se produzcan, a la Oficina de Administración de Viviendas.
- Art.º 29. - Está prohibido:
- 1.º Instalar ninguna clase de realquilados, sean familiares o amigos y aunque no paguen cantidad alguna por este concepto.
 - 2.º Cambiar el uso de las habitaciones por otro distinto del que está dispuesto.
 - 3.º Colocar más camas que las previstas en cada habitación.
 - 4.º Tener animales u otros animales domésticos.
 - 5.º Evacuar basuras en calles o zona interior, debiendo hacerlo precisamente en un cubo cerrado.
 - 6.º Sacudir alfombras después de las 9 h. en invierno y de las 8 h. en verano y colgar ropa en las fachadas que dan a las calles exteriores.
 - 7.º Producir ruidos molestos, cantar, discutir en alta voz a horas avanzadas de la noche y hacer uso abusivo de los aparatos de radio.
 - 8.º Proferir escándalos y ofensas al decoro moral público.
- Art.º 30. - El usuario cuidará de que los individuos de la familia que habitan en la casa, guarden las prescripciones sanitarias sobre aseo y limpieza personal y del cumplimiento de las obligaciones escolares de sus hijos o parientes que tuviese a su cuidado.
- Art.º 31. - De cualquier avería o desperfecto se dará inmediato aviso a la Oficina Administrativa para que ordene su reparación.
- Art.º 32. - Cuando las averías o desperfectos, en la propia habitación o en la del vecino, o en casa común, sean causados por mal uso de la misma, de sus instalaciones y servicios o descuido en el manejo de éstos, el importe de la reparación será de cuenta del causante o usuario titular.
- Art.º 33. - Periódicamente se concederán premios a los arrendatarios de las viviendas mejor conservadas.
- Art.º 34. - Será obligación del usuario el cumplimiento de cualquier otra norma que, por demandarlo el interés común, se fije por la Dirección de S.E.A.T. o se determine por el Instituto Nacional de la Vivienda.
- Art.º 35. - Los infractores de estas Ordenanzas incurrirán en multa de 10 a 500 pesetas, respondiendo por los menores su padre o representante legal, llegándose al desahucio en casos de reincidencia o contumacia en demás.
- Art.º 36. - Los usuarios podrán recurrir en queja a la Dirección de S.E.A.T. cuando estimen lesionados sus derechos por las decisiones que tomadas.
- Art.º 37. - El Jefe de la Oficina Administrativa y personal a sus órdenes, vigilarán el cumplimiento de estas ordenanzas, comunicando el tanto de culpa a las Autoridades competentes por aquellas infracciones que se hallen previstas y sancionadas en la legislación vigente.
- Art.º 38. - El usuario consentirá, durante el día, las visitas de Inspección del Instituto Nacional de la Vivienda o la Dirección de S.E.A.T., estime necesario llevar a cabo.

AMB EL TEMPS, ELS BLOCS D'HABITATGES ES MULTIPLICARAN, S'ESTENDRAN A TOTS ELS RANGS I CONFORMARAN EL PILAR PRINCIPAL D'UNA COLÒNIA INDUSTRIAL MODERNA QUE INCLOURÀ ESCOLES, UN AMBULATORI, INSTAL·LACIONS ESPORTIVES I UN ECONOMAT.

Església

Comissaria

Escola de nens

Casino teatre

Economat

D'AQUESTA MANERA, L'EMPRESA PROJECTARÀ SOBRE LA TRAMA URBANA DE LA CIUTAT LA IMATGE DE "LA GRAN FAMÍLIA SEAT". UNA FAMÍLIA QUE ABASTIRÀ DE SERVEIS EXCLUSIUS ELS EMPLEATS DE LA FÀBRICA PERÒ QUE TAMBÉ ACTUARÀ COM A EINA DE CONTROL: QUI DESOBEËIXI LES NORMES I PERDI LA FEINA PERDRÀ EL SOU, LA CASA I LA RESTA DE LES UTILITATS.

Ambulatori

Escola de nenes

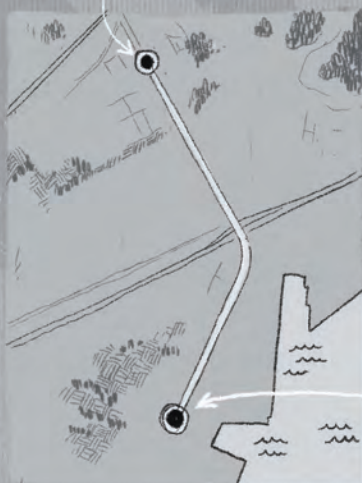

EL NOU BARRI DE LA SEAT I LA FÀBRICA ESDEVENEN AIXÍ ELS DOS POLS, DISTINTS, SOBRE ELS QUALS PIVOTA UN NOU MODEL DE CONTROL DEL RÈGIM.

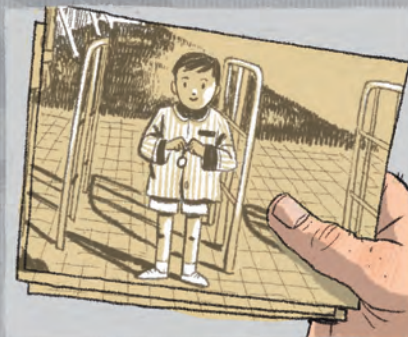
Instal·lacions esportives

Escola SEAT

Fàbrica SEAT

AMB UN FIL INVISIBLE, L'INFANT FRANCESC PRIETO ELS UNEIX CADA MATÍ.